

Дослідження особливостей соціально-просторових зв'язків у системі розселення Чернівецької області

Наталія ЗАБЛОТОВСЬКА^{1*} <https://orcid.org/0000-0002-7669-6118>

УДК 911.3:316

Юлія СТАНКОВСЬКА^{1**}

Олег БАБУЩАК^{1***}

АНАЛІТИЧНА СТАТТЯ

¹Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
кафедра географії України та регіоналістики

Листування – *n.zablotovskaja@chnu.edu.ua; **stankovska.yuliia@chnu.edu.ua;
***babushchak.oleh@chnu.edu.ua

Ключові слова: адміністративно-територіальний устрій, децентралізація, системи розселення, соціально-просторові зв'язки, територіальна доступність.

Анотація: в статті проведено аналіз відповідності реального формування та функціонування територіальних громад методичним рекомендаціям. На прикладі територіальних громад показані досягнення та прогалини в організації забезпечення основних соціальних потреб населення громади (щодо одержання адміністративних, освітніх, послуг охорони здоров'я, тощо). Виявлено невідповідності в організації соціально-просторових зв'язків по громадах Чернівецької області. Адже в деяких громадах не дотримано навіть територіальних та демографічних вимог щодо формування, або ж не функціонують окремі заклади соціальної інфраструктури, що не передбачено мовами діяльності ТГ. Разом з тим, ми маємо розуміти що провадження адміністративно-територіальної реформи призведе до змін у структурі систем розселення локального та регіонального рівнів. І саме соціально-просторові зв'язки, в даному випадку, стануть рушійною силою таких структурних змін.

1. ВСТУП

Адміністративно-територіальний устрій (АТУ) як державна система управління, виражена у регіональній політиці, за допомогою регіонального та місцевого управління, самоврядування закріплених у відповідних законодавчих актах з чітким поділом управлінських повноважень та функцій (Кубійда 2009). Розуміючи важливість розвитку європейського вектора Україна активізувала розгляд принципів просторового розвитку, процесів децентралізації, котрі своєю чергою активізували питання удосконалення просторої організації регіонів та їх систем розселення. У 2014 році в Україні активно розпочався процес децентралізації, що передбачає низку реформ у різних напрямках для забезпечення правом на забезпеченість мешканців міських та сільських населених пунктів сучасною освітою, медициною, якісними адміністративними, соціальними, комунальними послугами та іншим.

2023, 845; DOI: <https://doi.org/10.31861/geo.2023.845.29-40>

 Open Access. © 2023 Н. ЗАБЛОТОВСЬКА, Ю. СТАНКОВСЬКА, О. БАБУЩАК
опубліковано у Чернівецькому національному університеті

Ця робота ліцензується відповідно до

CC BY-NC-ND із Зазначенням Авторства – Некомерційна – Без Похідних 4.0 Міжнародна

Реформа АТУ ще не добігла свого завершення, як ми уже спостерігаємо прогалини в формуванні АТО низового рівня. Адже, в переважній більшості, під час самостійного об'єднання поселень у територіальні громади увага на методичні рекомендації ([Про затвердження Методичних рекомендацій... 2016](#)) щодо їх формування не зверталася. А якщо й враховували – то рекомендації щодо чисельності мешканців та розташування адміністративного центру ([Кавунець, Дорох 2016](#)). Однак ми маємо пам'ятати, що основою будь яких реформ є населення із його потребами, точніше їх забезпеченням. І першочерговою метою децентралізації є саме забезпечення прав громадянина на комфортне життя, освіту, медичне обслуговування, безпеку, тощо. Значний перелік цих завдань є суголосним із блоком соціальних чинників функціонування територіальних громад як штучного утворення, та територіальних систем розселення – як самостійно сформованої суспільно-географічної одиниці ([Костащук та ін. 2022](#)). Адже на розвиток систем розселення ми можемо впливати лише опосередковано. Якщо розглядати поняття «системи розселення», то воно відображає себе, з одного боку як досить інертне утворення, котре не встигає за розвитком та динамікою соціально – економічних потреб населення, а з іншого – якраз соціально-просторові зв'язки в системі розселення наочно передають ієрархію функцій населених пунктів. Як предмет досліджень воно передбачає собою розгляд закономірностей територіального розташування та поділу населення в межах котрих визначаються особливості просторової та соціальної поведінки. Межі систем розселення чітко відзначають функціонально – просторові зв'язки, які реалізуються у вигляді потоків людей, що переміщуються у просторі заради задоволення власних потреб, котрі виникають у процесі життєдіяльності ([Станковська 2023](#); [Дьомін, Сингаївська 2015](#); [Джаман 2023](#); [Пітюренко 1972](#)).

Соціально-просторові зв'язки різняться між собою, повторюваністю впродовж визначеного проміжку часу, територіальною реалізацією, котрі спонукають міграційні процеси, що відіграє важливу частку у формуванні економіки та громадськості. Розрізняють повсякденні, епізодичні та безповоротні переміщення людей. Але варто розуміти, що будь – яке переміщення спонукає до територіальних диспропорцій розташування соціально – функціональних установ та розселення населення ([Голик 2015](#)). Індивідуальна поведінка людей та населення певних регіонів відображає можливу зміну комплексів соціальних умов, що визначають їх характер та поведінку. Внаслідок таких тенденцій останніми роками можна спостерігати так зване «розмивання» міських меж, що своєю чергою спонукало до формування такого поняття, як «одиниця розселення» що поділяється на локальні та регіональні системи розселення. Елементи що формують сукупність адміністративно – територіальних одиниць, об'єднують в системи різних соціально – економічних та просторових зв'язків. Залежно від розміщення елементів просторової структури різних типів (місця відпочинку, центри обслуговування, житлові та промислові зони) утворюються та закріплюють соціально-просторові зв'язки. В наслідок утворення таких єдностей закріплюється адміністративне управління, котре в своєю чергою відображає функціональну діяльність поселень ([Полторак 2022](#)).

Отож, безпосередня взаємодія функціональних, адміністративних, економічних, соціальних зв'язків на сучасному етапі дозволяє встановлювати залежність людських потреб в межах локальних систем розселення населення ([Джаман 2003](#)). Адже саме діяльність закладів інфраструктури створює умови для нормальної суспільної життєдіяльності населення, побутового і культурно-освітнього обслуговування мешканців ([Корнус 2023](#)) Саме це й спонукало нас до дослідження особливостей формування соціально-просторових зв'язків у громадах, на прикладі забезпечення потреб адміністративних, освітніх, медичних, безпекових тощо.

2. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Із становленням незалежності України ми отримали сформовану систему поселень із напівзруйнованими системо утворюючими зв'язками, оскільки економічна їх частина була в такому ж критичному стані як і сама економіка держави. Тому природно, що постало питання розробок районування та регіоналізації країни, а просторово-часовою основою для цього стали системи розселення різного рівня ([Заставецька 2012](#); [Заблотовська, Левіцька 2013](#)). Що досить добре простежується в переважній більшості виділених адміністративних районів та проекті майбутніх регіонів. Першим, що вступило в чинність дії та нарощувало темпи – це реформа адміністративно – територіального устрою України. Відповідно із Постановою Верховної Ради України від 17.07.2020 року № 807 – IX ([Постанова Верховної Ради України Про утворення та ліквідацію районів... 2020](#)) у межах проведення реформи адміністративно – територіального устрою України, 19.07.2020 року в Чернівецькій області було ліквідовано 11 старих районів (Вижницький, Герцаївський, Глибоцький, Заставнівський, Кельменецький, Кіцманський, Новоселицький, Путильський, Сокирянський, Сторожинецький та Хотинський) на заміну їх було утворено 3 нові: Вижницький із адміністративним центром у місті Вижниця, Дністровський із адміністративним центром у селищі міського типу Кельменці та Чернівецький із адміністративним центром в обласному центрі місті Чернівці. Та сформовано 52 територіальні громади котрі охоплюють територію усієї області ([Статистичний збірник... 2020](#)). Саме щодо виділення територіальних одиниць найнижчого рівня і йтиметься у нашому дослідженні. Розуміючи усю серйозність реформи децентралізації фахівці різних галузей згуртувалися навколо однієї проблеми – оцінки перспектив подальшого функціонування територіальних громад. Проводячи оцінку, сходяться до думки про розподіл наявних громад на три групи:

- громади, що потребують укрупнення/розформування;
- громади які потребують розукрупнення;
- та цілком самодостатні територіальні громади й на перспективу робота має вестися лише на їх розвиток.

Інформаційну базу дослідження склали статистичні дані розвитку громад; нормативно - правові акти України, що регулюють питання адміністративно-територіального устрою; аналітичні матеріали; відкриті дані із державного порталу «Дія Мапа Центрив» ([Мапа Дія Центрив 2023](#)); GIS-ресурс «Open Route Service» ([Open Route Service 2022](#)), атласи нового адміністративно – територіального устрою ([Чернівецька область: Адміністративно-територіальний устрій... 2021](#)).

3. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Серед критеріїв безпосередньої реалізації реформування адміністративно-територіального устрою є відповідність зонам обслуговування населення у територіальних громадах, оскільки саме це відповідає за умови та рівень життя населення. Тому нами було досліджено основні напрями діяльності установ сфери обслуговування, щоб була забезпечена територіальна доступність послуг для відповідної територіально спільності людей.

Проаналізувавши методичні рекомендації щодо територіальної доступності центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) – тобто можливості суб'єкта звернення відвідати територіальний підрозділ або віддалене (пересувне) робоче місце адміністрації, як найближче до місця свого проживання ([Про схвалення методичних рекомендацій щодо критеріїв територіальної доступності... 2021](#)), можна виділити наступні критерії територіальної доступності ЦНАП:

Н. Заблотовська, Ю. Станковська, О. Бабушак.

Дослідження особливостей соціально-просторових зв'язків у системі розселення Чернівецької області

- відстань і час, що витрачаються на дорогу до точки доступу повинна становити не більше ніж 14 кілометрів. У разі коли територіальна доступність точки доступу визначається із застосуванням критерію часу, що витрачається на дорогу до неї, такий час повинен становити не більше ніж 30 хвилин за наявності розвинутої транспортної інфраструктури;
- розвинутість транспортної інфраструктури;
- розташування та статус населених пунктів, щільність та концентрація населення - робочі місця адміністраторів можуть бути розташовані за рішенням органу місцевого самоврядування в населених пунктах, які розташовані на відстані менш ніж 14 кілометрів до центру та мають кількість населення менше ніж 10 тис. та 500 осіб відповідно;
- рівень доступу до Інтернету.

Згідно з реформою медицини територіальна доступність повинна бути досягнута шляхом організації мережі медичних закладів та окремих фізичних осіб об'єднавши їх у госпітальний округ. В межах Чернівецького госпітального округу в майбутньому сформується медичні заклади загального, кластерного та над кластерного рівнів ([Про внесення змін до деяких законодавчих актів України... 2022](#)), які виділять на основі: щільності та концентрації населення. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 27.11.1019 № 1047 було встановлено:

- багатопрофільна лікарня інтенсивного лікування першого рівня повинна забезпечувати надання медичної допомоги не менш як 120 тис. осіб;
- багатопрофільна лікарня інтенсивного лікування другого рівня повинна забезпечувати надання медичної допомоги не менш як 200 тис. осіб;
- загальні лікарні, з надання найпростішої (базової медичної допомоги) від 50–80 тис. осіб;
- часу доїзду до багатопрофільних лікарень інтенсивного лікування першого та другого рівня визначаються таким чином, щоб жителі, які проживають у зоні їх обслуговування (у тому числі суміжних госпітальних округах) у межах не більше 60 хвилин проїзду автомобільним транспортом, мали доступ до вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги ([Деякі питання створення госпітальних округів... 2023](#));
- розвинутість транспортної інфраструктури ([Івчук, Гришкевич 2020](#)).

Найскладнішим завданням процесу децентралізації є створення функцій управління освітою. Згідно з останнім реформуванням загальної середньої освіти планується визначення опорних закладів, територіальна доступність, котрих базується на зручності перевезень, розвинутості автомобільних доріг з твердим покриттям та демографічних показниках ([Лейберюк 2017](#)).

Згідно з положенням про освіту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 777 та витягу про «Положення про освітній округ», радіус обслуговування від місця проживання до загальноосвітнього навчального закладу повинен складати не більше 0,5 км пішохідної доступності. Згідно з цим документом дозволяється розміщення шкіл на відстані транспортної доступності: для учнів шкіл I ступеня, 15 хвилин (в один бік). Для учнів шкіл II та III ступенів – не більше 30 хвилин (в один бік). У сільській місцевості розміщення шкіл передбачає для учнів I ступеня – радіус пішохідної доступності не більше 2 км і не більше 15 хвилин (в один бік) за умови транспортного забезпечення учнів. У сільській місцевості перевезення учнів повинно здійснюватися спеціальним транспортом ([Про затвердження Положення про освітній округ... 2019](#)).

Отож, згідно до запропонованих рекомендацій розташування центрів надання адміністративних послуг, медичних закладів та закладів освіти нами було досліджено територіальні громади Чернівецької області на предмет дотримання критерію відповідності

зонам обслуговування населення. Для наочності вибрано та запропоновано по дві територіальні громади із кожного району.

В загальному в Чернівецькій області нараховується 120 Центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) з них у Вижницькому районі – 17, Дністровському – 32 та 71 відповідно в Чернівецькому районі. Відповідно до основних на нашу думку критеріїв відстані та часу, ми розрахували транспортну доступність для населення територіальних громад до центрів надання адміністративних послуг.

В Чернівецькому районі ми обрали для прикладу Боянівську та Веренчанську територіальні громади. На території цих громад відсутні ЦНАП та пересувні центри надання адміністративних послуг. Відсутність таких важливих адміністративних установ вже може свідчити про ускладнення функціонування місцевих органів самоврядування, адже мешканців не мають можливості за необхідні скористатися тією чи іншою послугою за термінової потреби. За відсутності ЦНАП на території громади жителі відповідних сіл Боянівської та Веренчанської територіальних громад для отримання послуг змушені звертатися до сусідніх територіальних громад.

Проаналізувавши розташування ми знайшли в сусідніх територіальних громадах найближчі ЦНАПи. Для Боянівської найближчі – це Топорівський, Рідковоцький територіальний підрозділ, Магальський ЦНАП, Острицький та Новоселицький. У Веренчанській територіальній громаді ситуація складніша і найближчі ЦНАПи розташовуються в Кострижівську та Ставчанську. Володіючи цією інформацією ми розрахували транспортну доступність за показником відстані (рис. 1а, б) та часу (рис. 2а, б).

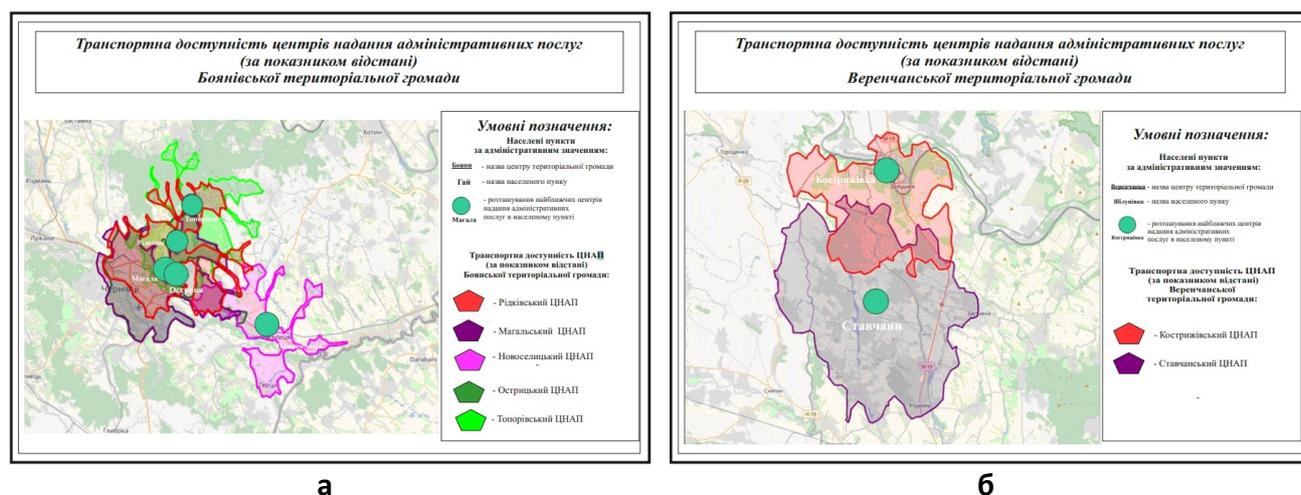

Рис. 1. Транспортна доступність центрів надання адміністративних послуг (за показником відстані)

Аналіз *рис. 1а* та *рис. 2а* показує, що відсутність ЦНАП в межах Боянівської території громади не створює якихось незручностей за рахунок п'яти ЦНАП котрі оточують громаду зі всіх сторін, а найголовніше – відповідають рекомендаціям, про розміщення не більше 14 кілометрової та часової 30-хвилинної доступності та покривають територію громади повністю, тобто жителі за потреби зможуть отримати необхідні послуги, хоча й змушені звертатися до чужої ТГ.

Розглядаючи *рис. 1б* та *рис. 2б* ми вже можемо прослідкувати ускладнення ситуації в порівнянні із попереднім прикладом. Не дивлячись на те, що наявні ЦНАП в сусідніх громадах за рекомендаціями відстані та часу покривають Веренчанську територіальну громаду, тут чітко простежується порушення критерію доступності. Позаяк жителям до

прикладу села Киселів далеко що до Ставчанського, що до Кострижівського ЦНАП інших поблизу центрів надання адміністративних послуг немає, люди вже відчувають утиснення.

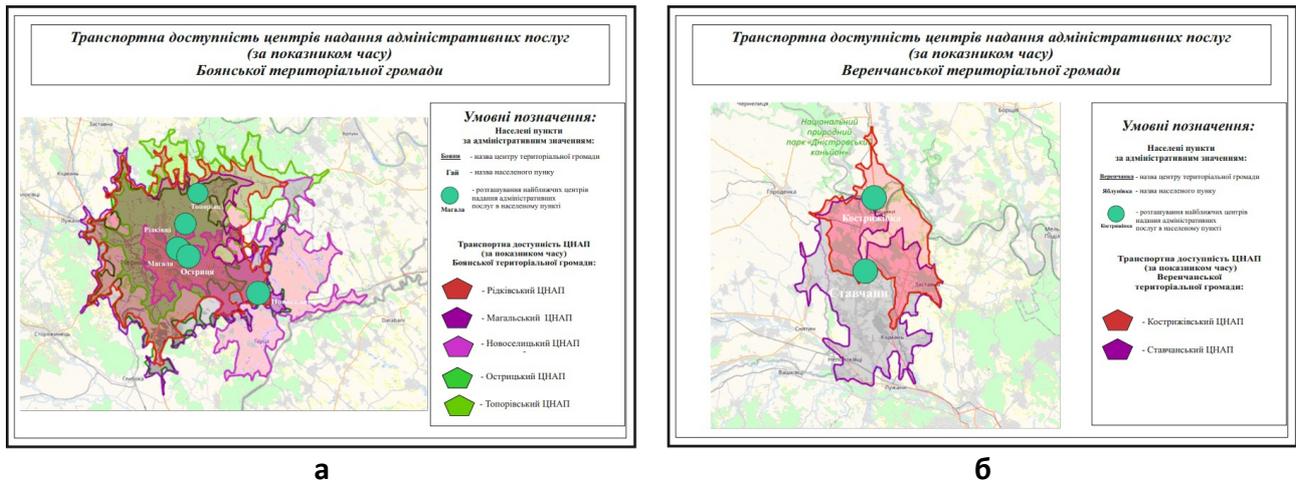

Рис. 2. Транспортна доступність центрів надання адміністративних послуг (за показником часу)

З Вижницького району нами обрано за приклад Усть-Путильську та Вашківцецьку територіальні громади. В Усть-Путильській ТГ розташовується один центр надання адміністративних послуг в центрі територіальної громади Усть-Путилі. У Вашківцецькій ТГ центрів надання адміністративних послуг чотирьох (Слобода–Банілів, Вашківці, Замостя та Карапчів). На відміну від попереднього цей район розташовується у передгірській частині, тобто рекомендації транспортної доступності відіграють важливу роль для забезпечення населення адміністративними послугами.

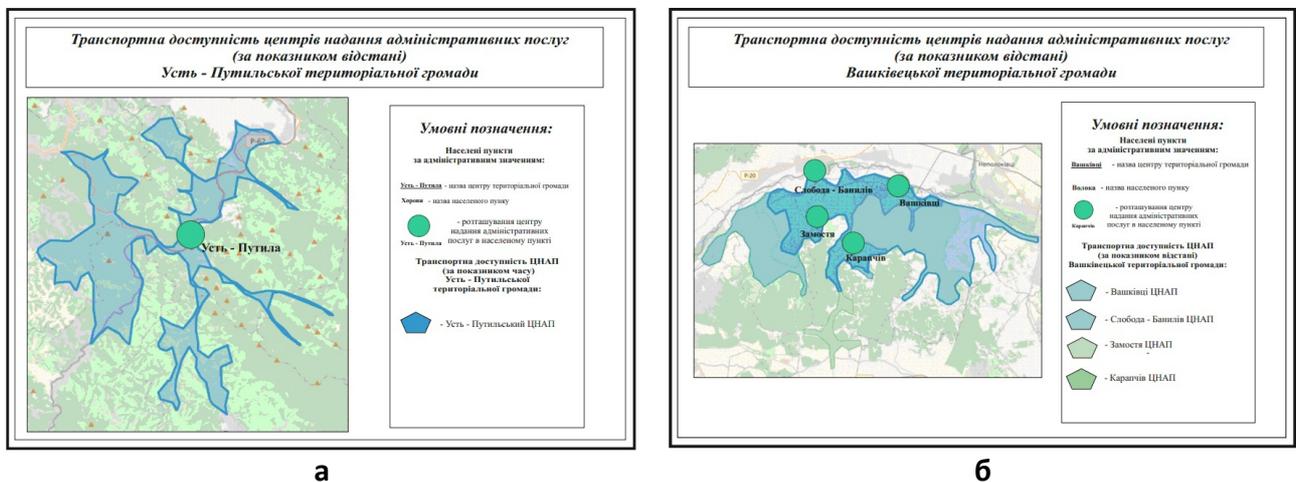

Рис. 3. Транспортна доступність центрів надання адміністративних послуг (за показником відстані)

Розглядаючи *рис. 3а* та *рис. 4а* ми можемо простежити, що наявного одного ЦНАП в Усть-Путилі не вистачає для всієї громади позаяк він частково забезпечує населення. Жителі таких сіл як Бисків та Товарниця не підпадають під рекомендації відстані та часу, тому, що вони знаходяться досить далеко від центру територіальної громади. Відповідно до цього варто передбачити розташування ще одного центру надання адміністративних послуг в даній територіальній громаді, або ж мобільної філії.

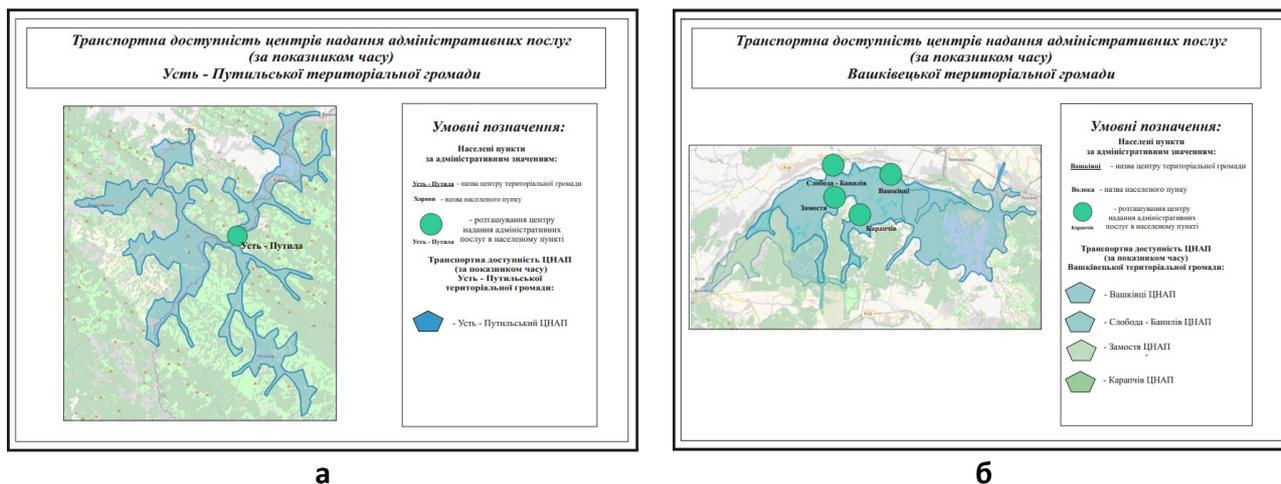

Рис. 4. Транспортна доступність центрів надання адміністративних послуг (за показником часу)

На *рис. 3б* та *рис. 4б* ми можемо побачити, що наявні чотири ЦНАП відповідно до рекомендацій відстані та часу практично повністю покривають Вашківецьку територіальну громаду. За критерієм відстані та часу можна простежити невеличку ділянку в селі Вали котра не охоплюється, відповідно до цього можна запропонувати розмістити безпосередньо в селі Вали тимчасовий пункт надання адміністративних послуг котрий буде працювати в певні дні тижня.

В Дністровському районі пропонуємо розглянути питання відповідності зонам обслуговування населення на прикладі Хотинської та Мамалигівської територіальних громад. В Хотинській ТГ розміщується чотири центри надання адміністративних послуг (Хотин, Данківці, Крулик, Білівці), в Мамалигівській – шість (Мамалига, Негринці, Подвірне, Стальнівці, Несвоя та Балківці).

Розглядаючи транспортну доступність в Хотинській територіальній громаді (*рис. 5а та рис. 6а*) варто зазначити, що за критерієм часу чотири центри надання адміністративних послуг покривають територію повністю, а ось за критерієм відстані на карті в районі сіл Ярівка та Крутеньки утворюється непокрита територія. Відповідно до цього в майбутньому варто розглянути розташування ще одного ЦНАП в цьому районі.

Рис. 5. Транспортна доступність центрів надання адміністративних послуг (за показником відстані)

На сам кінець хочемо розглянути на нашу думку одну з еталонних громад щодо дотримання рекомендацій та розміщення центрів надання адміністративних послуг – Мамалигівську територіальну громаду. Отже, розглядаючи *рис. 5б* та *рис 6б* ми чітко бачимо, що п'ять центрів надання адміністративних послуг котрі розташовуються в межах громади за рекомендаціями відстані та часу повністю забезпечують населення громади в отриманні якісних, швидких адміністративних послуг. Можна побачити, також і те що наявні ЦНАП частково, а на півночі навіть на половину перекривають сусідню ТГ.

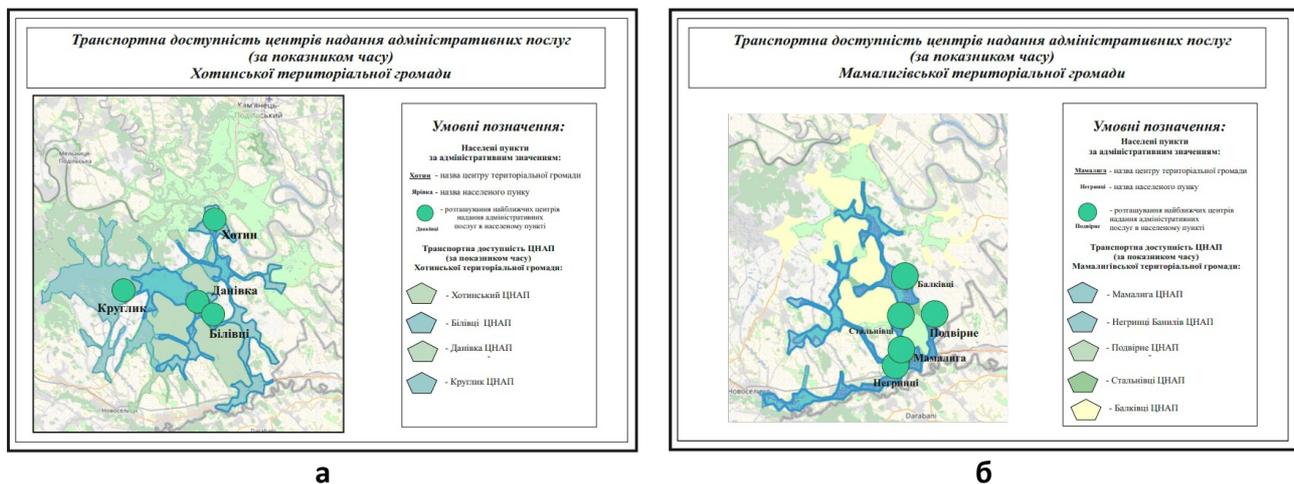

Рис. 6. Транспортна доступність центрів надання адміністративних послуг (за показником часу)

Наявність та доступність закладів охорони здоров'я є вагомим пунктом дотримання критерію відповідності обслуговування населення, надто в сільських ТГ. Відповідно до вище вказаних вимог пропонуємо розглянути територіальну доступність населення до закладів охорони здоров'я та дотримання рекомендацій щодо їх розміщення на прикладі Топорівської та Веренчанської територіальних громад.

В межах Топорівської територіальної громади працюють три заклади охорони здоров'я з них дві амбулаторії загальної практики – сімейної медицини (АЗМС) та один фельдшерсько-акушерський пункт (ФАП). У Веренчанській територіальній громаді також два АЗМС в селі Веренчанка та Киселів та три ФАП.

Розглядаючи побудовані картосхеми транспортної доступності закладів охорони здоров'я (*рис. 7а, б*) ми можемо спостерігати, що кількість наявних закладів охорони здоров'я в досліджуваних територіальних громадах повністю покривають не тільки потреби їх мешканців, але і мешканців сусідніх територіальних громад. Відповідно до цього можемо зробити висновок, що розташування закладів охорони здоров'я дотримано.

Згідно з рекомендацією відстані та часу ми дослідили транспортну доступність закладів освіти. На прикладі Топорівської територіальної громади хотіли б показати чи відповідає рекомендаціям розташування закладів освіти. Отож, до складу Топорівської територіальної громади входить чотири села – безпосередньо саме село Топорівці котре є центром територіальної громади, Колінківці, Грозинці та Бочківці. В межах Топорівської територіальної громади функціонує чотири заклади освіти в кожному населеному пункті, з них Кольнківецький ОЗО та Бочковецька філія Колінковецького ОЗО). Всі чотири населені пункти розташовані вздовж розвинутої автомобільної дороги із твердим покриттям, міжнародного значення (Т26-03), тобто умова твердого покриття для транспортування учнів між закладами за потреби, або доїзд до опорних закладів освіти дотримано.

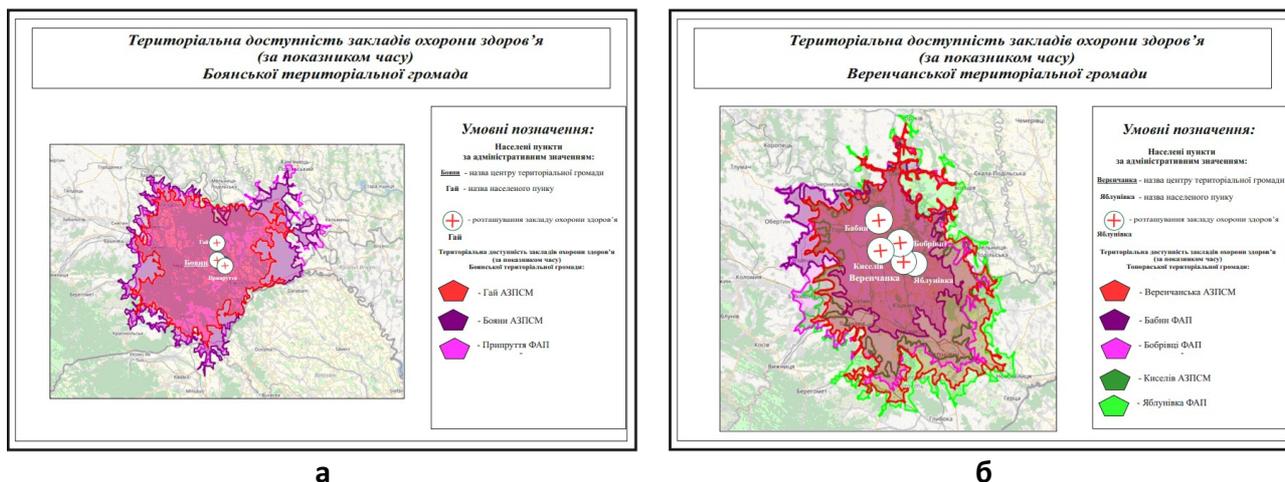

Рис. 7. Транспортна доступність закладів охорони здоров'я (за показником часу)

Із *рисунка. 8* ми можемо побачити, що в районі сіл Колінківці, Грозинці та Бочківці утворився потужний освітній округ котрий за критерієм відстані забезпечує не тільки потреби власних населених пунктів в освіті, а також перекриває половину села сусідньої територіальної громади (Бочковецька філія Колінковецького ОЗО). Щодо Топорівського ліцею то ми можемо побачити що цей освітній заклад охоплює більшу частину населеного пункту, але залишається значна частина території на периферії котра не досягається рекомендаціями відстані, тобто доступність є ускладненою. В такому випадку згідно з тих самих рекомендацій в даному населеному пункті повинно бути передбачено спеціальне транспортне забезпечення учнів.

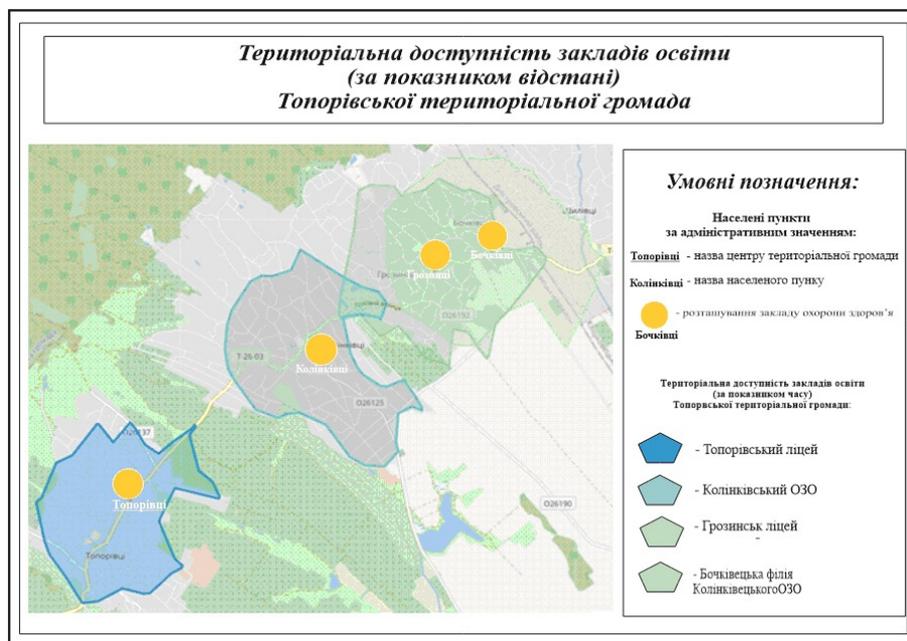

Рис. 8. Транспортна доступність закладів освіти (за показником відстані)

Щодо рекомендації часу то ми можемо зауважити, що територія охоплення досягнення закладів зменшилась, тобто пішим способом до закладів освіти зможуть добиратися лише ті учні котрі проживають неподалік від нього, всіх інших необхідно забезпечити знову ж централізованим спеціальним перевезенням (*рис. 9*).

Н. Заблотовська, Ю. Станковська, О. Бабушак.

Дослідження особливостей соціально-просторових зв'язків у системі розселення Чернівецької області

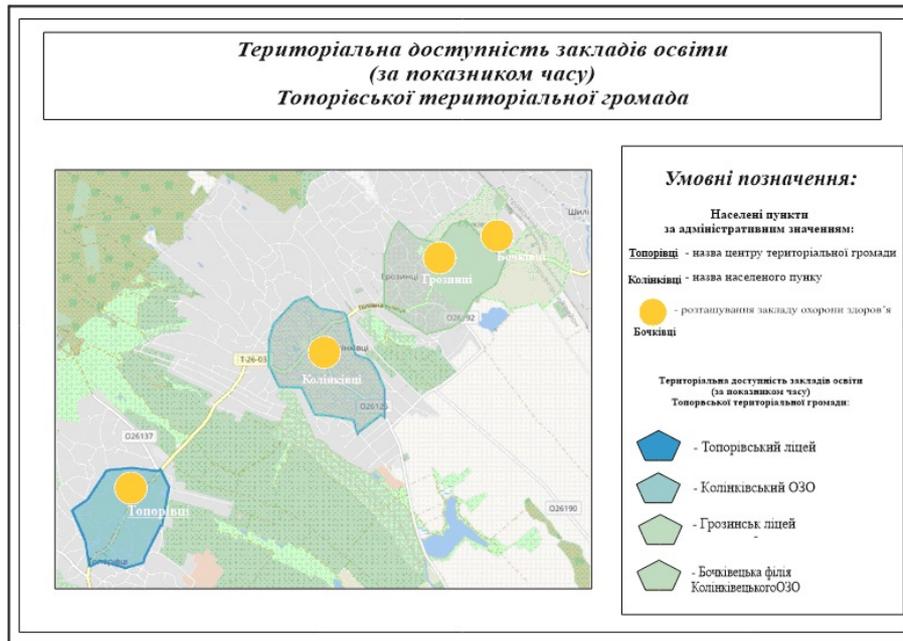

Рис. 9. Транспортна доступність закладів освіти (за показником часу)

4. ВИСНОВКИ

Проведене дослідження забезпечення дотримання критерію відповідності зонам обслуговування, як забезпечення соціально-просторових зв'язків у терто рільних громадах, наочно показало недовершеність формування низових елементів АТУ та загалом децентралізаційних процесів. Саме такого типу дослідження дають можливість на реальних прикладах функціонування територіальних громад, протестувати доцільність теоретичних рекомендацій щодо діяльності закладів сфери обслуговування. Із проведеного дослідження бачимо, що географічне положення територіальної громади, конфігурація її території мають значення при організації діяльності закладів первинних послуг. Тому запропоновані рекомендації потребують уточнення, і вивчення на конкретних прикладах якраз сприяють цьому. Разом з тим варто розглянути доцільність існування окремих громад, з можливістю розформування та приєднання до інших сусідніх чи перерозгляд функціонування окремих адміністративних установ. Відсутність останніх призводить до просторової рухомості населення, котрі своєю чергою провокують фінансові витрати, витрати часу потрібних для подолання певної відстані.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голик, Й.М. (2015). Соціально-просторові зв'язки в системі розселення. *Містобудування та територіальне планування*, 58, 125-130. [Holyk, Y.M. (2015). Sotsialno-prostorovi zviazky v systemi rozselennia. *Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia*, 58, 125-130.]
2. Джаман, В.О. (2003). *Регіональні системи розселення: демографічні аспекти*. Чернівці: Рута. [Dzhaman, V.O. (2003). *Rehionalni systemy rozselennia: demohrafichni aspekty*. Chernivtsi: Ruta.]
3. Дьомін, М.М., Сингаївська, О.І. (2015). Об'єкти містобудування. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, 39, 195-200. [Domin, M.M., Synhavivska, O.I. (2015). Obiekty mistobuduvannia. Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia. *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia*, 39, 195-200.]
4. Заблотовська, Н.В., Левіцька, І.В. (2013). Сучасні особливості формування та розвитку Хмельницької міжрайонної системи розселення. *Науковий вісник Чернівецького університету : Географія*, 672-673, 92-94. [Zablotovska, N.V., Levitska, I.V. (2013). Suchasni osoblyvosti formuvannia ta rozvytku Khmelnytskoi mizhraionnoi systemy rozselennia. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu : Neohrafiia*, 672-673, 92-94.]

Н. Заблотовська, Ю. Станковська, О. Бабушак.

Дослідження особливостей соціально-просторових зв'язків у системі розселення Чернівецької області

5. **Заставецька, Л.Б.** (2012). Географічні засади формування територіальних громад у агропромисловому регіоні. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія*, 1, 119-123. [Zastavetska, L.B. (2012). Neohrafichni zasady formuvannia terytorialnykh hromad u ahropromyslovomu rehioni. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Neohrafiia*, 1, 119-123.]
6. **Івчук, В., Гришкевич, О.** (2020). Суть реформи децентралізації та охорони здоров'я. В *Посібник розбудови між муніципального співробітництва на користь сталого розвитку локальної лікарняної мережі в умовах реформування охорони здається та децентралізації*, 6-16. [Ivchuk, V., Hryshkevych, O. (2020). Sut reformy detsentralizatsii ta okhorony zdorovia. V *Posibnyk rozbudovy mizh munitsypalnoho spivrobitnytstva na koryst staloho rozvytku lokalnoi likarnianoї merezhi v umovakh reformuvannia okhorony zdaietsia ta detsentralizatsii*, 6-16.]
7. **Кавунець, А.В., Дорох, В.В.** (2016). *Особливості об'єднання територіальних громад в Україні (регіональний аспект)*. Вінниця : ФОР «Корзун Д.Ю.». [Kavunets, A.V., Dorokh, V.V. (2016). *Osoblyvosti obiednannia terytorialnykh hromad v Ukraini (rehionalnyi aspekt)*. Vinnytsia : FOP «Korzun D.lu.».]
8. **Корнус, О.Г.** (2023). Наукові підходи до вивчення суспільно-географічних аспектів системи обслуговування населення. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Природничі науки*, 2, 21-25. [Kornus, O.H. (2023). Naukovi pidkhody do vuvchennia suspilno-geohrafichnykh aspektiv systemy obsluhovuvannia naseleennia. *Slobozhanskyi naukovyi visnyk. Serii: Pryrodnychi nauky*, 2, 21-25.] <https://doi.org/10.32782/naturalspu/2023.2.3>
9. **Косташук, І., Клепиковський, Д., Ячнюк, М.** (2022). Географічні особливості формування локальних систем розселення в умовах децентралізації (на прикладі Чернівецького району). *Věda a perspektivy*, 7(14), 273-284. [Kostashchuk, I., Klepikovskiy, D., Yachniuk, M. (2022). Neohrafichni osoblyvosti formuvannia lokalnykh system rozselennia v umovakh detsentralizatsii (na prykladi Chernivetskoho raionu). *Věda a perspektivy*, 7(14), 273-284.]
10. **Кубійда, В.С.** (2009). *Історичні аспекти формування адміністративно-територіального устрою України. Адміністративно територіальний устрій України. Історія. Сучасність. Перспективи : монографія*. Київ : Геопринт. [Kubiida, V.S. (2009). *Istorychni aspekty formuvannia administratyvno-terytorialnoho ustroiu Ukrainy. Administratyvno terytorialnyi ustrii Ukrainy. Istorii. Suchasnist. Perspektyvy : monohrafiia*. Kyiv : Neoprynt.]
11. **Лейберюк, О.М.** (2017). Транспортна доступність населення до Центрів госпітальних округів (Конкретний аналіз на прикладі Чернівецької області). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Географічні науки*, 7, 62-68. [Leiberiuk, O.M. (2017). Transportna dostupnist naseleennia do Tsentriv hospitalnykh okruhiv (Konkretnyi analiz na prykladi Chernivetskoї oblasti). *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Serii : Neohrafichni nauky*, 7, 62-68.]
12. **Пітюренко, Ю.І.** (1972). *Розвиток міст і міське розселення в Українській РСР:(особливості розвитку і розміщення, типологія, територіальні системи і перспективи)*. Київ : Наукова думка. [Pitiurenko, Yu.I. (1972). *Rozvytok mist i miske rozselennia v Ukrainskii RSR:(osoblyvosti rozvytku i rozmishchennia, typolohiia, terytorialni systemy i perspektyvy)*. Kyiv : Naukova dumka.]
13. **Полторак, А.С.** (2022). Організація соціально-економічного розвитку територіальних громад. *Modern Economics*, 33, 88-98. [Poltorak, A.S. (2022). Orhanizatsiia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku terytorialnykh hromad. *Modern Economics*, 33, 88-98.] [https://doi.org/10.31521/modecon.V33\(2022\)-12](https://doi.org/10.31521/modecon.V33(2022)-12)
14. **Станковська, Ю.Е.** (2023). Соціально-просторові зв'язки в системі розселення Чернівецької області. *Матеріали студентської наукової конференції Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Географічний факультет (25–27 квітня 2023 р.)*, 159-160. [Stankovska, Yu.E. (2023). Sotsialno-prostorovi zviyazky v systemi rozselennia Chernivetskoї oblasti. *Materialy studentskoї naukovoї konferentsii Chernivetskoho natsionalnoho universytetu imeni Yuriia Fedkovycha. Neohrafichnyi fakultet (25–27 kvitnia 2023 r.)*, 159-160.]
15. *Статистичний збірник «Населення Чернівецької області за 2020 рік»* (2020). Чернівці : Головне управління статистики у Чернівецькій області. [Statystychnyi zbirnyk «Naseleennia Chernivetskoї oblasti za 2020 rik» (2020). Chernivtsi : Holovne upravlinnia statystyky u Chernivetskoї oblasti.]
16. Чернівецька область: Адміністративно-територіальний устрій: 2020. (2021). В *Атлас нового адміністративно-територіального устрою*, 350-361. [Chernivetska oblast: Administratyvno-terytorialnyi ustrii: 2020. (2021). V *Atlas novoho administratyvno-terytorialnoho ustroiu*, 350-361.]

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРИ

17. *Деякі питання створення госпітальних округів: Постанови КМ № 174 від 28.02.2023* (2023). [Deiaki pytannia stvorennia hospitalnykh okruhiv: Postanovy KM № 174 vid 28.02.2023 (2023).] [Джерело](#)

Н. Заблотовська, Ю. Станковська, О. Бабушак.

Дослідження особливостей соціально-просторових зв'язків у системі розселення Чернівецької області

18. Мапа Дія Центрів (2023). [Джерело](#)
19. Постанова Верховної Ради України Про утворення та ліквідацію районів № 807–IX (2020). [*Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy Pro utvorennia ta likvidatsiiu raioniv № 807 – IX (2020).*] [Джерело](#)
20. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення надання медичної допомоги: Закон України від 01.07.2022 № 2347–IX (2022). [*Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo udoskonalennia nadannia medychnoi dopomohy: Zakon Ukrainy vid 01.07.2022 № 2347 – IX (2022).*] [Джерело](#)
21. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади : Наказ Мінрегіон України № 75 від 30.03.2016 р. (2016). [*Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii shchodo formuvannia i realizatsii prohnnoznykh ta prohramnykh dokumentiv sotsialno-ekonomichnoho rozvytku obiednanoi terytorialnoi hromady : Nakaz Minrehion Ukrainy № 75 vid 30.03.2016 r. (2016).*] [Джерело](#)
22. Про затвердження Положення про освітній округ: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2019 № 777-2010 (2019). [*Pro zatverdzhennia Polozhennia pro osvitnii okruh: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 26.06.2019 № 777-2010 (2019).*] [Джерело](#)
23. Про схвалення методичних рекомендацій щодо критеріїв територіальної доступності центру надання адміністративних послуг, включаючи його територіальні підрозділи та віддалені (у тому числі пересувні) робочі місця адміністраторів (2021). [*Pro skhvalennia metodychnykh rekomendatsii shchodo kryteriiv terytorialnoi dostupnosti tsentru nadannia administratyvnykh posluh, vkluchaiuchy yoho terytorialni pidrozdily ta viddaleni (u tomu chysli peresuvni) robochi mistsia administratoriv (2021).*] [Джерело](#)
24. Open Route Service (2022). [Джерело](#)

N. Zablotska, Y. Stankovska, O. Babuschak

Study of the peculiarities of social and spatial relations in the settlement system of Chernivtsi region

Keywords: administrative-territorial structure, decentralization, settlement systems, socio-spatial relations, territorial accessibility.

Annotation: The article analyzes the compliance of the actual formation and functioning of territorial communities with the methodological recommendations. Using territorial communities as an example, the text highlights both the successes and shortcomings of meeting the fundamental social requirements of the local population, such as educational, healthcare, and administrative services. It identifies disparities in the arrangement of social and spatial connections within the Chernivtsi region's communities. Indeed, some communities do not meet the territorial and demographic requirements for formation, and certain social infrastructure institutions may not function as intended, which is not addressed in the languages of the TCs. Consequently, we must acknowledge that administrative-territorial reform will cause changes in the structure of local and regional settlement systems. The driving force behind these structural modifications is the socio-spatial connections.